

Da li je Brčko Distrikt kondominijum, entitet ili opština

Prema riječima supervizora za Brčko odgovor je kratak: ne. To je Distrikt sa lokalnom samoupravom pod suverenitetom Bosne i Hercegovine. Pošto je status Distrikta važan za stanovnike Distrikta, za Bosnu i Hercegovinu kao suverenu državu, te Federaciju BiH i Republiku Srpsku, potrebno je dati i duži odgovor. Po završetku nedavnog rata entiteti se nisu mogli složiti pod čijom upravom će biti Brčko, te je Dejtonskim mirovnim sporazumom osnovan Međunarodni tribunal da riješi teritorijalni spor. Entiteti se i dalje nisu mogli dogovoriti pa je tribunal odlučio da uspostavi poseban distrikt sa vlastitom upravom.

Nedavno su mediji prenijeli mišljenja o tome da li je Distrikt još jedan entitet, ili kondominijum. Pojam "kondominijum" obično označava zajedničko vlasništvo i kontrolu, kao što je kontrola dvije ili više država nad kolonijom, kao što je bio Anglo-egipatski Sudan u 19. vijeku. Tada nije mogao funkcionisati, kao što ne može ni danas. U Konačnoj odluci nema ni traga od ideje da dva entiteta zajednički kontrolišu Brčko.

Pojam "kondominijuma" iz Konačne odluke odnosi se na odluku da se ne naruši teritorijalni odnos između entiteta (51%:49%) utvrđen Dejtonskim sporazumom. Prema Konačnoj odluci teritorija bivše opštine Brčko pripada i jednom i drugom entitetu s tim da naredna rečenica ističe da "ipak, entiteti neće imati nikakvih ovlaštenja unutar granica Distrikta, kojim će upravljati unitarna vlada". Oba entiteta su delegirala "... sva svoja ovlaštenja..." na novi Distrikt (Konačna odluka, stavovi 9-11).

Konačna odluka zahtijevala je stvaranje jedinstvene, multietničke vlade Distrikta, nezavisnog pravosuđa i Skupštine koja ima ovlašćenje da usvoji novi set zakona za Brčko Distrikt. Zakoni entiteta se u Distriktu primjenjuju samo dok se ne donesu novi zakoni Distrikta koji će ih trajno zamijeniti. Mnogi važni zakoni su već zamijenjeni, a i ostali će biti.

Ako Brčko Distrikt ima sva ovlaštenja entiteta, da li ga to čini entitetom? Ne. Nekoliko važnih osobina entiteta nije prenijeto na Distrikt. Distrikt je demilitarizovan, a entiteti imaju oružane snage. Ne postoji državljanstvo Distrikta. Državljanima BiH u Brčko Distriktu su građani entiteta, i glasaju na entitetskim izborima. Brčko Distrikt se ne pominje u Ustavu BiH jer je kasnije uspostavljen, ali ostaje obuhvaćen Ustavom.

Isto tako je vrlo specifičan odnos između Brčko Distrikta i državnih institucija. Građani Brčko Distrikta glasaju za predstavnike na državnom nivou ali samo glasanjem na entitetskim izborima. Ali Distrikt je ipak pod direktnim suverenitetom Bosne i Hercegovine. Pošto su administrativna ovlaštenja koja su Distriktu data Konačnom odlukom ista kao i ovlaštenja entiteta, država mora direktno, a ne putem entiteta, izvršavati svoja ustavna ovlaštenja nad Distriktom. Upravo iz ovog razloga se Distrikt složio da prikuplja RTV pretplatu za državnu RTV, a ne za entitetske javne medije.

Tribunal za Brčko je bio zadužen da razriješi teritorijalni spor koji sami entiteti nisu mogli riješiti. Od Tribunala se nije tražilo da stvori još jedan entitet, kanton ili opštinu. Poput drugih multietničkih saveznih sistema koji su stvorili poseban distrikt za svoj glavni grad (kao što je Belgija, Brazil ili Sjedinjene Američke Države), Tribunal je osnovao poseban distrikt da bi se riješio konkretan problem.

Da li je Distrikt stekao određene prednosti od svog specijalnog statusa? Da, stekao je. Reorganizacija pravosuđa i

vlade mu je omogućila da se sudije, tužioci i javni službenici zapošljavaju na konkurentan način i da razvije profesionalnije javne institucije. Potreba za novim zakonima stvorila je mogućnosti da se izvrše ove i mnoge druge reforme. Ali ove prednosti nisu na štetu drugih dijelova Bosne i Hercegovine. Reforme koje su zaživjele u Brčkom, na ojačavanju tržišne ekonomije ili na poboljšavanju usluga koje obezbjeđuje vlada, su reforme koje mogu zaživjeti i u ostalom dijelu zemlje.